

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

2014

Kristýna Kapusňáková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Svržení atomové bomby na Hirošimu a Nagasaki a jeho
ohlas v českém tisku**

2014

Kristýna Kapusňáková

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

**Svržení atomové bomby na Hirošimu a Nagasaki a jeho
ohlas v českém tisku**

Kristýna Kapusňáková

Vedoucí práce:

PhDr. Lukáš Novotný, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2014

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2014

.....

OBSAH

1. Úvod.....	6
2. Počátek druhé světové války, přepadení Pearl Harboru	8
2.1. Cesta k válce	8
2.2. Situace v USA	8
2.3. Situace v Japonsku.....	9
2.4. Válka v Tichomoří.....	9
3. Atomová bomba.....	12
3.1. Bombardování japonských měst.....	14
3.2. Útok na Hirošimu	16
3.3. Útok na Nagasaki.....	19
4. Následky svržení atomových bomb	22
4.1. Onemocnění a lékařská péče	24
4.2. Kapitulace Japonska	25
5. Ohlasy na svržení atomové bomby na Hirošimu a Nagasaki v českém tisku.....	27
6. Závěr	31
7. Seznam literatury a ostatních zdrojů.....	33
8. Resumé.....	36

1. Úvod

Tato práce se věnuje možná jedné z největších tragédií v dějinách lidstva, kterou bylo svržení atomových bomb na japonská města Hirošimu a Nagasaki na konci druhé světové války. A zároveň analyzuje jeho ohlas v českém tisku. Dodnes se vede řada diskusí, v nichž se jedná často především o morální hledisko, zda je vůbec možné tento útok nějakým způsobem ospravedlnit. Tento akt měl totiž do té doby i potom nevídané katastrofické důsledky. Ty se vztahovaly k počtu mrtvých, zraněných i ke škodám ekonomického rázu. Cíle Spojených států amerických však bylo dosaženo a Japonsko po tomto útoku opravdu kapitulovalo. Literatura k této problematice je přitom poměrně hojná, a to i české produkce. V práci bude využito i zahraničních internetových stránek, a to především ve třetí kapitole této práce, která se nazývá „Následky svržení atomových bomb“.

Práce je rozdělená do čtyř hlavních kapitol. První kapitola práce se zabývá počátkem druhé světové války a přepadením Pearl Harboru. Bude zde nastíněna jednak situace ve Spojených státech amerických, a zároveň také situace v Japonsku. Následně se autorka pokusí nastínit, co bylo příčinou přepadení americké základny Pearl Harbor. Cílem této kapitoly bude poukázat na to, co bylo hlavním důvodem vstupu Spojených států amerických do druhé světové války.

Druhá kapitola se věnuje atomové bombě, principu jejího fungování a následným bombardováním japonských měst, tedy útoku na Hirošimu a Nagasaki. Bude zde také provedena analýza samotného vývoje atomové zbraně ve Spojených státech amerických a také tu bude popsán první zkušební výbuch atomové bomby, který byl tajně proveden v Novém Mexiku. Dále je zde popisováno ultimátum, které Japonsko dostalo, a následné schválení prezidenta Harryho Trumana o atomovém bombardování japonských měst. Následně tedy bude provedena analýza samotného útoku, nejprve na město Hirošimu a poté na Nagasaki. Dozvíme se, kdy vůbec, došlo k prvnímu bombardování japonských měst, jaký druh bomby nad městy explodoval a jaký byl její ekvivalent, dále v jaké výšce bomba explodovala, jakou reakci výbuch vyvolal, co se dělo ihned po explozi a kolik lidí zemřelo a kolik jich bylo zraněno v důsledku výbuchu atomové bomby.

Třetí kapitola analyzuje následky exploze bomby, způsob jakým probíhala zdravotní pomoc Hirošimě a Nagasaki. A rovněž popisuje kapitulaci Japonska. Tato kapitola se zaměří na analýzu jak materiálních škod, tak i ztrát na lidských životech a následných zranění,

kterými byli obyvatelé Hirošimy, ale i obyvatelé Nagasaki v důsledku výbuchu atomové bomby postiženi. V poslední části této kapitoly bude zhodnocena situace v Japonsku, konkrétně tedy, to co bylo posledním krokem k ukončení války s Japonskem. Kdy a kde došlo k podepsání kapitulací listiny.

Poslední kapitola se zabývá ohlasy svržení atomové bomby na japonská města Hirošimu a Nagasaki v českém tisku. Informace získané z daného tisku jsou hlavním zdrojem pro zpracování této kapitoly. Jedná se především o tyto tisky: *Právo lidu*, *Rudé právo* a *Svobodné slovo*, které vycházely v srpnu roku 1945.

2. Počátek druhé světové války, přepadení Pearl Harboru

Druhá světová válka je oprávněně považovaná za největší válečný konflikt v dějinách lidstva. Proto, abychom měli vůbec naději podobným událostem předcházet, musíme analyzovat konkrétní události, které k zahájení druhé světové války vedly. Ačkoliv jsou důvody vypuknutí druhé světové války předmětem diskusí historiků, v centru pozornosti těchto debat vždy stojí Německo.

2.1. Cesta k válce

Hlavní příčiny druhé světové války tkví v krizi 20. let a 30. let minulého století. Tím je myšlena jak krize hospodářská, tak krize vyplývající z příliš tvrdých reparací uvalených na Německo po první světové válce. Dalšími vlivnými faktory byla slabost hlavních vítězů první světové války, předpoklad vzniku nacismu a Sovětského svazu a touha po odplatě.

Oficiálním datem zahájení druhé světové války je 1. září 1939, kdy nacistické Německo zaútočilo na Polsko. Velká Británie a Francie se zapojily do bojů o dva dny později, když Německo odmítlo jejich požadavky na stažení se.

2.2. Situace v USA

V Evropě představoval problém, který do značné míry usnadnil Hitlerovi cestu k úspěchu, appeasement západních mocností, především pak Velké Británie. Ve Spojených státech existoval obdobný faktor, v podobě silné izolacionistické lobby prosazující ve Spojených státech izolacionistickou politiku vůči vnějšímu světu, který ovlivnil zapojení USA do druhé světové války.¹

Izolacionistické tendence vedly v roce 1939 k vyhlášení neutrality Spojených států a zákazu exportu jakéhokoliv vojenského materiálu do všech válčících zemí. Nicméně další vývoj války v Evropě, zejména pak kapitulace Francie, donutily Spojené státy tento postoj přehodnotit. Zákon o embargu byl zrušen a Spojené státy začaly zvyšovat svou vojenskou připravenost. I přes tento jistý obrat v americké politice se Spojené státy v otázkách zvyšující se japonské agrese chovaly značně zdrženlivě. Teprve obsazení severní Indočíny Japonci roku 1940 přimělo Spojené státy k důraznějšímu jednání a bylo vyhlášeno embargo na vývoz oceli

¹ MACKENZIE, S. P., *2 světová válka v Evropě*. Brno: CPress, 2012, s. 23.

a železného šrotu.² Rovněž byly s Japonskem vedeny diplomatické rozhovory, které, ale jak se později ukázalo, naprosto selhaly.

2.3. Situace v Japonsku

Také v Japonsku byla předválečná politická situace obdobná. Vláda Micumasy Jonaie, která se snažila zůstat stranou bojů, byla v roce 1940, především díky akcím armády, nahrazena novou vládou. Jasným znakem příprav nového kabinetu na válku bylo programové prohlášení, ve kterém se uvádělo, že se Japonsko rozhodlo přispět k vývoji světových dějin vytvořením nového řádu ve Větší východní Asii.³ „Z obecného hlediska lze jen těžko shledávat na postoji Japonska nějaké větší nejasnosti. Cíl – další stupňování expanze – byl zřejmý. O to víc závažnější byl postoj Velké Británie a především Spojených států, které zatím prokazovaly pramalé odhodlání brzdit japonskou agresi.“⁴

Ještě roku 1940 Japonsko na základě obnovených aliančního rozhovoru s Německem uzavřelo trojstranný pakt mezi Německem, Itálií a Japonskem. I přes řadu pochybností v řadách admirálů měl úder na jih proběhnout za každou cenu.⁵ Nakonec se Japonsko rozhodlo 8. prosince 1941 zahájit ofenzívu proti Spojeným státům, Velké Británii a Nizozemsku.

2.4. Válka v Tichomoří

Přestože Američané byli schopni dešifrovat tajnou korespondenci mezi Tokiem a japonskými diplomaty ve Washingtonu, mnoho varovných signálů z těchto zpráv ignorovali. A tak zatímco Washington dále vedl s Japonci jednání a několik překladů tajné japonské komunikace s životně důležitými informacemi o plánovaném útoku leželo na stole náčelníka překladatelského odboru, japonské válečné loďstvo bylo na cestě k Pearl Harboru.⁶ Válka v Tichomoří, která napadením americké námořní základny Pearl Harbor začala, byla následkem soupeření USA a Japonska o surovinové zdroje a trhy v Tichomoří.

Útok na havajské ostrovy začal vlastně již 25. listopadu, kdy se japonské síly začaly přesouvat do blízkosti souostroví. Kvůli bouřlivému počasí americké hlídky flotilu letadlových lodí po několik dnů zbývajících do akce nezpozorovaly. V 6:00 hodin ráno se

² SKŘIVAN, A., *Japonská válka 1931–1945*, Praha: Libri, 1997, s. 176.

³ Tamtéž, s. 170–171.

⁴ SKŘIVAN, A., *Cestou samurajů*, Praha: Themis, 2005, s. 178.

⁵ SKŘIVAN, *Japonská válka 1931–1945*, s. 183–184.

⁶ GILBERT, M., *Druhá světová válka: úplná historie*. Praha: BB art, 2006, s. 319.

vznesly průzkumné hydroplány, které ověřily, že nepřátelská flotila je skutečně v přístavu Pearl Harbor. Vzápětí na to odstartovala první letadla nesoucí torpéda. Následovaly střemhlavé a výškové bombardéry, doprovázené stíhacími letouny. Tou dobou již ve vodách Pearl Harbor operovaly japonské miniponorky.⁷

Američané mohli něco tušit od 3:42 ráno, když byla poprvé spatřena neznámá miniponorka. Totéž se opakovalo o dvě hodiny později. Zjištěním však patřičná místa nevěnovala pozornost. V 7:30 hodin dolétly první nepřátelské stroje nad americkou základnu. Měly však příkaz čekat na ostatní a zaútočit společně. Američané viděli kroužit nad přístavem nějaké stroje, ale považovali je za své. V 7:55 hodin zjistili svůj omyl – Japonci zahájili útok. Většina lodí byla potopena v první půlhodině bitvy.⁸

První útočnou vlnu vedl kapitán Micio Fučida. Ze šesti letadlových lodí odstartovala ráno v 6:15 hodin první útočná vlna a zaútočila v 7:55 hodin. Byla sestavena ze 183 stíhaček, bombardérů a torpédových letounů.⁹ Během tohoto krátkého útoku, který trval půlhodiny, Japonci způsobili Američanům 90 procent škod.¹⁰ Druhá útočná vlna zahájila útok v 8:50 hodin pod velením kapitána Šimarakiho. Ta se skládala z 80 střemhlavých bombardérů, 54 výškových bombardérů a 36 stíhaček. Japonci však už narazili na připravenější americkou obranu. Takže během této vlny útoku nezpůsobili žádné velké škody.¹¹ V 13:30 hodin měla zahájit útok i třetí útočná vlna, ovšem viceadmirál Čúiči Nagumo vydal rozkaz k návratu do Japonska.¹²

Útok přinesl v Japonsku vlnu euforie, přesto však byl ve skutečnosti neúspěchem. Asi jediný z významných Japonců, kteří si to uvědomovali, byl admirál Isoroku Jamamoto, ovšem ani on si nemohl dovolit narušit celostátní oslavy, natož nějak postihnout přímého velitele útoku viceadmirála Naguma.¹³

V krátkodobém horizontu byl ovšem útok japonským vítězstvím. Oproti 64 padlým Japoncům ztratili napadání 2390 mrtvých, včetně 49 civilistů. Zraněno bylo 1178 Američanů

⁷ HOYT, E. P., *Japonsko triumfuje: válka v Pacifiku*. Praha: Naše vojsko, 2003, s. 36–38.

⁸ Tamtéž, s. 39.

⁹ BROŽ, I., *Pearl Harbor*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2011, s. 131–137.

¹⁰ HRBEK, I., *Krvavé oceány: od plánu „Barbarossa“ k bitvě u Midway*. Praha: Naše vojsko, 1994, s. 151.

¹¹ Tamtéž, s. 155.

¹² BROŽ, s. 139.

¹³ HOYT, s. 42.

a neznámý počet Japonců. Zničeno nebo poškozeno bylo 21 amerických lodí, 171 letadel bylo zničeno a 159 poškozeno. Japonci ztratili 29 letadel a všech 5 miniponorek.¹⁴

Japoncům se nepodařilo zničit americké letadlové lodě, neboť odpluly z přístavu, a rovněž nezasáhli ropné nádrže a další důležitá zařízení. Proto Pearl Harbor i nadále zůstal důležitou námořní základnou.¹⁵ Příčinou tohoto zaskočení americké armády byly jednak podcenění mezinárodně politické situace velením armády, jednak japonská technická převaha.¹⁶

Posádka na Pearl Harboru fungovala ještě den před útokem v mírovém režimu, a to přes viditelně se hroutící japonsko-americká jednání. Přišlo sice varování před možným útokem, ale bylo tak vágní, že ho nikdo nebral v potaz.¹⁷ Washington varoval, že Japonsko může zaútočit na „*Filipíny, Thajsko, Kraskou šíji nebo možná Borneo*“.¹⁸

Japonci disponovali vyspělou technikou a tam, kde technika nestačila, pomohl tvrdý výcvik a schopnost improvizace. Například přístav postrádal ochranu proti torpédům. Američané se spoléhali na nízkou hloubku, neumožňující torpédům provoz. Japonci nicméně sérií pokusů přišli na způsob jak torpéda jednoduše upravit, a umožnit jim tak pohyb v mělké vodě, což vedlo ke zkáze z mnoha amerických lodí.¹⁹

Japonsko 7. prosince 1941 završilo cestku k celosvětové válce neočekávaným útokem na americkou námořní základnu Pearl Harbor na Havajských ostrovech, který proběhl bez předchozího vyhlášení války.²⁰ Druhého dne, 8. prosince, vstoupily Spojené státy do války. „*President Roosevelt v poselství, jímž oznámil Kongresu vypuknutí války, řekl toto: Včera 7. prosince 1941 – v den, jenž navždy zůstane zahalen hanbou – byly Spojené státy nečekaně a úmyslně napadeny námořními a leteckými silami Japonského císařství. Bez ohledu na to jak dlouho nám potrvá, než překonáme tento předem promyšlený vpád, Američané svou spravedlivou mocí nakonec dosáhnou úplného vítězství.*“²¹

¹⁴ SMITH, C., *Pearl Harbor 1941: den hanby*. Praha: Grada, 2007, s. 75–78.

¹⁵ HART, L. B. H., *Dějiny druhé světové války*. Brno: Jota, 2000, s. 236.

¹⁶ Tamtéž, s. 227.

¹⁷ BOROVIČKA, M., *Pearl Harbor: ze zákulisí jednoho zákeřného přepadu*. Praha: Cesty, 2001, s. 25–40.

¹⁸ LORD, W., *Den hanby: kultovní kniha o útoku na Pearl Harbor*. Praha: Lidové noviny, 2002, s. 7.

¹⁹ SMITH, s. 29–30.

²⁰ HART, s. 219.

²¹ GILBERT, s. 367.

3. Atomová bomba

Atomová bomba neboli jaderná bomba, je zbraň hromadného ničení. „*Je založená na principu neřízené jaderné reakce, kde se jako štěpný materiál užívá uran U235 nebo plutonium 239PU.*“²²

Když vypukla druhá světová válka, vznikla obava, že se Německo začne zabývat vyráběním atomových bomb. Max Born, známý německý vědec tehdy napsal: „*že nebude záchrany, jestliže se Němcům jako prvním podaří vyrobit atomovou bombu.*“²³ Albert Einstein se nechal přemluvit několika mladými fyziky, aby varoval prezidenta Franklina Roosevelta, že by Německo mohlo začít realizovat výzkum jaderné bomby, a aby samy Spojené státy začaly ihned provádět výzkum.²⁴ Domníval se, že současný jaderný výzkum v USA může vést k sestrojení výjimečných silných bomb nového typu.²⁵ Alexander Sachs doručil prezidentovi Rooseveltovi dopis od Alberta Einsteina, ve kterém mu doporučil, aby začal vyrábět atomovou bombu dříve, než s tím začne Hitler. Dopis obsahoval tyto zásadní věty: „*Je možné, že se podaří spustit jadernou řetězovou reakci ve velkém množství uranu, čímž dojde k uvolnění obrovské energie a vzniku značného počtu nových radioaktivních prvků. ... Je myslitelné – mnohem méně však jisté – že takto bude možné sestrojiti nesmírně ničivé pumy nového typu.*“²⁶ Teprve po dlouhém rozhovoru mezi Sachsem a prezidentem, dal nakonec Roosevelt pokyn k výrobě atomové bomby. Poté dal návrh na založení „Uranového výboru“, ovšem necelých dva a půl roku potom se prakticky nic důležitého nedělo.²⁷

V časopise „Discovery“ se objevil článek anglického spisovatele Charlese Percyho Snowa o tom, že od jara roku 1939 se v laboratořích Německa, Francie, Anglie a USA usilovně pracuje nad problémem štěpení atomového jádra, což může vést k objevu výbušniny mnohokrát mocnější než dynamit. Albert Einstein se ptal, zda se opravdu v Německu rozvíjí jaderný výzkum. Hlavním příznakem bylo, že Německo zastavilo export uranu z československého Jáchymova.²⁸

²² DIENSTBIER, V., *Hirošima a zrod atomového věku*. Praha: Mladá fronta, 2010, s. 35.

²³ IOJRYŠ, A. I., *A – bomba*. Praha: Svoboda, 1984, s. 29.

²⁴ KEEGAN, J., *Druhá světová válka*. Praha: Beta-Dobrovský & Ševčík, 2003, s. 584.

²⁵ SYRUČEK, M., *Na prahu atomové války: svět mohl být mnohokrát zničen, aniž by to tušil*. Praha: Epoque, 2008, s. 49.

²⁶ GOLDSTEIN, D. M., *Hirošima a Nagasaki, historie ve fotografiích*. Brno: CP Books, 2005, s. 1.

²⁷ VOKÁČ, P., *Hirošima nebyla první*. Akcent, 2005, s. 35.

²⁸ SYRUČEK, s. 49.

Teprve v roce 1942 byly rozšířeny projekty vývoje atomové bomby. Prezident Roosevelt dal souhlas v pokračování projektu, který financoval z tajných fondů. Tento plán se jmenoval „projekt Manhattan“, na kterém pracovalo více jak sto tisíc lidí. Odpovědný za realizace projektu byl generál Leslie Groves.²⁹ Dále byla vybrána tři místa pro výzkum a výrobu. Prvním z nich bylo město v Los Alamos, které se nacházelo nedaleko Alamogorda v Novém Mexiku, kde měla být sestavena samotná zbraň, pod velením Juliuse Roberta Oppenheimera. Jejich cílem také bylo vyrobit silně výbušnou nálož na principu reakce atomových jader. Druhé zařízení bylo Oak Ridge v Tennessee, kde stovky lidí oddělovaly uran 235 od uranu 238, nejčtenějšího izotopu přírodního uranu. V posledním zařízení v Hanfordu ve státě Washington lidé vyráběli umělý prvek plutonium z uranu.³⁰ Koncem roku 1944 generál Groves prohlásil na schůzi svých spolupracovníků ve Washingtonu, že první atomová bomba by mohla být pravděpodobně hotova do 1. srpna 1945.³¹

Spojené státy americké byly první, kdo atomové zbraně vyvinuly. Jednak to bylo tím, že za druhé světové války samy bezprostředně nijak ohroženy nebyly, a jednak tím, že si mohly atomový výzkum dovolit, protože měly volný přístup k surovinám a vědce z Evropy, kteří byli na jejich straně.³²

Byly vytvořené dva typy bomb, které se lišily druhem štěpného materiálu, bomba uranová a bomba plutoniová.³³ Uranová bomba Little Boy („Malý chlapeček“) byla sestavena, aby byla shozena na město Hirošimu. Zatímco plutoniová bomba Fat Man („Tlouštík“) byla svržena na město Nagasaki o tři dny později.³⁴ Uranová bomba funguje na bázi řetězové reakce, která je aktivována neutronovým dělem. Hirošimská bomba obsahovala 40 až 45 kilogramů uranu 235. Plutoniová bomba funguje s rozmanitější působivostí než uranová bomba. Problém však nastává u odpálení bomby. Plutoniové bomby pracují s miliontinami vteřiny, zatímco uranové bomby s tisícinami vteřiny. Bomba, která explodovala nad městem Hirošima, byla 7x menší než bomba plutoniová, a přesto dosáhla stejné exploze, tedy kolem 20 kilotun TNT.³⁵

²⁹ IOJRYŠ, s. 39.

³⁰ GOLDSTEIN, s. 2–6.

³¹ POLIŠENKÝ, J., *Už víckrát ne! Hirošima – Nagasaki 1945–1975*. Praha: Pressfoto-nakladatelství ČTK, 1975, s. 35.

³² Tamtéž, s. 45.

³³ MARSTON, D., *Průvodce válkou v Pacifiku – od Pearl Harboru po Hirošimu*. Brno: B4U, 2013, s. 246.

³⁴ SYRUČEK, s. 56.

³⁵ VOKÁČ, s. 40–41.

3.1. Bombardování japonských měst

Ke svržení atomových bomb na Hirošimu a Nagasaki došlo 6. a 9. srpna 1945. O pět dní později vyhlásil císař Hirohito kapitulaci Japonska, přesto však boje v Tichomoří pokračovaly. Ještě v této době se proti ní stavěl ministr války i dva členové štábu. Proto ministerský předseda admirál Kantaró Suzuki rozhodnutí předložil před císaře Hirohita. Ten se vyslovil pro ukončení války a nahrál svoje kapitulací poselství pro japonský národ. Fanatičtí důstojníci však chtěli zabránit jeho odvysílání, a proto vtrhli do císařského paláce, kde zabili velitele císařské stráže. Přesto se jim nepodařilo tomuto vysílání zabránit. Také z toho důvodu brzy poté spáchali ministr války a jiní váleční zločinci na palácovém nádvoří sebevraždu. Smíšený válečný tribunál v Tokiu pak odsoudil ostatní válečné zločince k trestu smrti oběšením.³⁶

Celá akce byla vyústěním tajné operace Manhattan, kdy USA spolu s Anglií a Kanadou spojily své síly. Výsledkem byl zrod atomových bomb s názvy „Chlapeček“ a „Tlouštík“. První byla vytvořena z uranu 235, jenž je vzácným izotopem uranu. Druhá byla vytvořena ze syntetického prvku plutonia 239. Vědecký tým vedl jaderný fyzik Robert J. Oppenheimer.³⁷

Spojené státy americké začaly již od roku 1944 připravovat přípravy na vojenské použití nové zbraně. Jejich cílem bylo také vytvoření útočné jednotky a přestavba bombardérů. Na letecké základně Wendover Field v přísně utajených podmínkách se začala připravovat na svůj úkol 509. kombinovaná skupina 20. letecké eskadry. Jediný, kdo věděl o svržení pumy na Hirošimu, byl velitel jednotky plukovník Paul Tibbets. Jediným cílem výcviku ve Wendover Field, který trval tři měsíce, bylo naučit se svrhnout bombu na předem určený cíl z výšky 10 000 metrů s přesností 150 až 300 metrů a potom co nejrychleji opustit místo exploze.³⁸ Bombardovací skupina cvičila bombardování s bombami o váze asi 10 000 tun. Byly to bomby cvičné, které měly nezvyklé tvary, podobaly se dýni nebo měly tvar slzy.³⁹ V lednu 1945 odletělo deset letadel B-29 na Kubu, na havanské letiště, kde letadla cvičila navigaci a bombardování nad Atlantikem, bylo to zhruba mezi Kubou, Bahamskými a Panenskými ostrovy. Generál Groves informoval šéfa generálního štábu Kinga o tom, že materiál k sestrojení první atomové bomby bude již v druhé polovině července 1945

³⁶ DIENSTBIER, s. 18–19.

³⁷ PACNER, K., *Atomoví vyzvědači*. Praha: Albatros Plus, 2007, s. 26–40.

³⁸ PITSCHMANN, V., *Jaderné zbraně: nejvyšší forma zabíjení*. Praha: Naše vojsko, 2005, s. 67–68.

³⁹ POLIŠENKÝ, s. 36.

připraven. A následně v srpnu bude bomba připravena k použití. Domníval se, že bomba bude mít účinek asi 500 TNT a postupně se její účinnost zvětší až o 2500 tun TNT.⁴⁰

V dubnu 1945 se 509. kombinovaná skupina přesunula na korálový ostrov Tinian. Zde se také nacházel hlavní štáb vrchního velitele amerických sil v Pacifiku. Pod velením Normana Ramseye měl 1. oddíl technického personálu za úkol sestavit novou zbraň a následně po použití stanovit její účinnost. Tímto byla zahájena operace svržení bomby na Japonsko s krycím názvem *Centerboard*.⁴¹

Počátkem května 1945 nový americký prezident Harry Truman vytvořil speciální komisi tzv. *Prozatímní výbor*, který měl za úkol zhodnotit způsob použití jaderné zbraně. Tato speciální komise tvořila pět politiků a tři vědce. Dne 1. června 1945 nakonec tato speciální komise dala prezidentovi doporučení, které obsahovalo tři základní body. Prvním z nich bylo, že bomba by měla být použita proti Japonsku co nejdříve. Dalším bodem bylo, aby bomba byla použita proti vojenskému objektu, který je obklopen jinými budovami. A posledním bodem, aby svržení bomby proběhlo, aniž se na to upozorní předem. Vybrat ideální cíl pro svržení bomby nebylo vůbec snadné, protože velká část japonských měst už poškozena byla. Akceptována byla pouze čtyři města pro provedení útoku. Mezi ně patřila města Hirošima, Kokora, Niigata a Kjóto. Nakonec Kjóto bylo nahrazeno jiným místem pro bombardování, kterým se stalo Nagasaki.⁴²

V polovině července 1945 bylo jasné, že Spojené státy americké vytvořily během necelých tří let atomovou zbraň.⁴³ 16. července 1945 byla poprvé vyzkoušena atomová bomba v poušti Alamogordo ve Spojených státech amerických ve státě Nové Mexiko.⁴⁴ Byla postavena třiceticentimetrová ocelová věž, kde byla bomba umístěná a následně odpálená v rámci testu zvaného *Trinity*.⁴⁵ Pár sekund po výbuchu se vytvořila ohnivá koule, která se zvětšovala a dosahovala velkých rozměrů, v průměru až 1500 metrů. V místě výbuchu se objevil sloup kouře a prachu, jenž docílil stratosférické výšky, a vytvořil podobu hříbu. Od té doby se stal symbolem jaderné války. Obyvatelé města byli uklidněni zprávou, že nedaleko Alamogorda došlo k výbuchu skladu.⁴⁶ Jeden z fyziků reagoval na výbuch těmito

⁴⁰ Tamtéž, s. 37.

⁴¹ Tamtéž, s. 68.

⁴² Tamtéž, s. 69.

⁴³ Tamtéž, s. 39.

⁴⁴ DIENSTBIER, s. 35.

⁴⁵ SYRUČEK, s. 54.

⁴⁶ PITSCHMANN, s. 57.

slavy: „*slunce je v pozorování s ní pouhou svíčkou.*“⁴⁷ Druhý den 17. července 1945 na Postupimské konferenci byl předán lístek se zašifrovanou zprávou: „Děti se narodily v pořádku“, což znamenalo, že test atomové bomby proběhl úspěšně.⁴⁸

Velká Británie, Spojené státy americké a Čína 26. července 1945 na Postupimské konferenci vyzvaly Japonsko, aby se do tří dnů vzdalo, pokud nechce čelit „okamžitému a naprostému zničení“. Japonská vláda ovšem odmítla postupimskou deklaraci.⁴⁹ A tak prezident Truman schválil atomové bombardování japonských měst. Útok na město Hirošimu byl stanoven na 6. srpen 1945.⁵⁰ Nakonec přišel den, kdy Spojené státy americké objevily způsob, jak v posledních dnech války zasadit nepříteli, který před čtyřmi roky přepadl nečekaně Pearl Harbor, rozhodný útok.⁵¹ Po šesti letech Albert Einstein přiznal: „*kdybych věděl, že se Němcům nepodaří atomovou bombu vyvinout, vývoj naší bomby bych nepodpořil.*“⁵²

3.2. Útok na Hirošimu

Pro první jaderný útok si vyčlenila americká armáda celkem sedm bombardérů B-29. Posádka letadel se dozvěděla o jejich bojovém úkolu a následně zhlédla krátký instruktážní film, který je předem informoval o následcích výbuchu nálože.⁵³ Prvním místem pro atomový útok bylo vybráno osmé největší město Japonska, tím byla Hirošima, která se nachází na jihovýchodním pobřeží Honšú. Ve městě žilo 365 000 obyvatel, ovšem na počátku srpna 1945 bylo 120 000 obyvatel evakuováno.⁵⁴ Útok na město Hirošima začal 6. srpna ve 2:45 hodin místního času, kdy z americké vojenské základny na ostrově Tinian odstartoval bombardovací letoun s označením „*Enola Gay*“. V tomto letounu byla naložena historicky první atomová bomba.⁵⁵ Velitelem posádky a zároveň také hlavním pilotem byl plukovník Paul Tibbets, spolu s ním bylo na palubě dalších jedenáct mužů. Posádku tedy tvořil ještě druhý pilot, navigátor, bombometčík, radiolokační důstojník, radista, zadní střelec, operátor

⁴⁷ GILBERT, s. 791.

⁴⁸ HART, s. 734.

⁴⁹ PITSCHMANN, s. 70.

⁵⁰ Tamtéž, s. 71.

⁵¹ MEHNER, T., *Hitlerovy tajné zbraně*. V Praze: XYZ, 2008, s. 200.

⁵² SYRUČEK, s. 49.

⁵³ Populární formou se tímto útokem zabýval THOMAS, G., WITTS, M. M., *Enola Gay. Svržení první atomové pumy*. Praha: Paseka, 2003, s. 255–263.

⁵⁴ SAUNDERS, H. H., *Duel v Pacifiku*. Plzeň: Mustang, 2005, s. 248.

⁵⁵ POLIŠENKÝ, s. 70.

radaru, palubní technik a jeho asistent a další dva muži, jejichž úkolem bylo aktivovat bombu před shoením na město.⁵⁶

Pro bombardování byly původně vytyčeny tři body, které měly být jadernou pumou napadeny. Již na základě meteorologických průzkumů se dalo očekávat, že bude moci být využit kterýkoli z vytyčených bodů. Proto se plukovník Tibbets rozhodl právě pro první cíl, kterým se stala Hirošima.⁵⁷ Ve městě byla vyhlášena pohotovost nižšího stupně v 7:09 hodin, protože nad městem kroužily nepřátelské letouny, zrušena byla v 7:31. Další dvě letadla byla upozorována v 8:00 hodin, která směřovala na Hirošimu. Většina obyvatel nebrala příliš vážně toto varování. A tak mnoho z nich zůstalo na svých pracovištích nebo pokračovali v cestě do práce popřípadě do školy. Od půlnoci to byl již třetí poplach.⁵⁸ Mnoho Japonců se pohybovalo také okolo mostu Aioi, jenž měl tvar písmene T. Náhle se ozval gong v rozhlasovém vysílání stanice NHK a hlasatel začal číst: „*Zpráva okresního vojenského velitelství. Tři nepřátelská letadla se objevila nad oblastí Saito...*“ ve stejném okamžiku došlo ke svržení pumy a k výbuchu, během nějž hlasatel zemřel. Bomba byla svržena nad mostem Aioi a její ekvivalent byl 12,5 kilotun TNT.⁵⁹

V 8:15 hodin japonského času z výšky 10 000 metrů byla svržena historicky první atomová puma na město Hirošimu.⁶⁰ Ve výšce 600 metrů nad povrchem země bomba explodovala, zvaná jako „Little Boy“, šlo o odlišný typ bomby, která byla vyzkoušená u Alamogorda. Ihned po explozi se vytvořila ohnivá koule, jejíž teplota v jejím nitru dosahovala teploty milionu stupňů celsia.⁶¹ Atomová bomba shozená na město Hirošimu fungovala na bázi uranu 235. Půl hodiny po bombardování města, vydal Bílý dům prohlášení, ve kterém vyzýval Japonsko ke kapitulaci, jestliže tak neučiní „mohou očekávat z nebe děšť zkázy“.⁶²

Následně na to pokryl celé město bílý a černý kouř, jenž utvářel nad celým městem hřibový atomový mrak. Tlak, který po výbuchu vznikl, byl 4,5–6,7 tun na čtvereční metr,

⁵⁶ SKŘIVAN, s. 473.

⁵⁷ PITSCHMANN, s. 71.

⁵⁸ POLIŠENKÝ, s. 71.

⁵⁹ DIENSTBIER, s. 21–22.

⁶⁰ SHINODA, H., *Post-war Reconstruction of Hiroshima: From the Perspective of Contemporary Peacebuilding*. Institute for Peace Science, Hiroshima University, 2008, s. 33.

⁶¹ SKŘIVAN, s. 476.

⁶² KEEGAN, s. 584.

proto se veškeré domy ze dřeva v okruhu 2 km od hypocentra buďto zřítily, nebo shořely. Hirošima jako celek poté hořela ještě celé dva dny, než se ji podařilo uhasit.⁶³

Aby byl rozsah výbuchu co největší, byla detonace načasována tak, aby vybuchla dříve, než se dostane na zem. Po výbuchu nad středem města nastala ohromná exploze. Pro mnohé obyvatele Hirošimy tím posledním, co ještě viděli, byl bílý plamen oslňující intenzity. Mnozí lidé byli roztrháni na kusy, roztrženi létajícími částicemi nebo spáleni tepelnou vlnou. Celé město zahalil obrovský mrak kouře a prachu. Lidem, kterým se podařilo zachránit se, utíkali ve zmatku a velkých bolestech pryč z města.⁶⁴ Hlavní pilot a velitel posádky Tibbets obrátil letadlo zpět k městu, aby zhodnotil výsledek útoku. Posádce se naskytlá děsivá podívaná, která spatřila obrovský hřibový mrak, jež se měl stát nejznámější ilustrací útoku.⁶⁵

Jeden ze členů posádky, kapitán Lewis, na tento okamžik vzpomínal takto: *„Viděli jsme něco, co ještě člověk nepatřil. Město bylo z devíti desetin zahaleno do vířících oblaků dýmu a nad nimi se zvedal obrovitý bílý sloup, který za necelé tři minuty dosáhl výše 30 000 stop a zvedal se výš a výš... Očekávali jsme sice, že se stane něco strašného, ale to, co jsme spatřili na vlastní oči, vzbudilo v nás pocit, že jsme příznaky 25. století... na zpáteční cestě jsme tvořili skupinu lidí zcela zmatených. Ještě jsme se nedokázali vzpamatovat. Bylo otřesné uvědomit si, že z povrchu země bylo smeteno celé město...“*⁶⁶

Odlišná reakce na zprávu o bombardování Hirošimy byla na palubě prezidentského křižníku Augusta. Prezident Truman, který dostal depeši o bombardování, seděl s doprovodem u oběda. První zprávy oznamují naprostý úspěch, útok byl ještě zjevnější než předchozí zkouška. O tuto zprávu se prezident musel podělit se svým doprovodem, ale také s důstojníky křižníku. Byla tu naděje, že válka v Tichomoří bude nyní rychle skončena.⁶⁷

Pár hodin po útoku japonského města telegrafoval nejvyšší správní úředník okresu Šugoku do Tokia, že Hirošimu napadl *„malý počet letadel... se zcela novou bombou...“*. Japonský generální štáb následující den dostal depeši, ve které se psalo, že jedna jediná bomba zničila v okamžiku celé město Hirošimu. Ve městě japonské rozhlasové stanice

⁶³ DIENSTBIER, s. 22.

⁶⁴ POLIŠENKÝ, s. 71.

⁶⁵ GOLDSTEIN, s. 51.

⁶⁶ PITSCHMANN, s. 72.

⁶⁷ POLIŠENKÝ, s. 72.

vysílaly zprávu, že nepřítel použil při leteckém útoku na město zřejmě nový druh bomby. Byly tak zde způsobeny značné škody. Probíhala šetření o jejich účinnosti.⁶⁸

Vzhledem k nedostatečnému varování a lhostejnosti obyvatelstva k malým skupinkám letadel, přišel výbuch jako absolutní překvapení, před kterým se nebylo kam schovat. Bomba explodovala na severozápadě města. Vzhledem k tomu, že je Hirošima poměrně rovinnou oblastí kruhovitěho tvaru, došlo téměř k její absolutní devastaci. Prakticky celá zastavěná část města byla po výbuchu srovnána se zemí. Jedním z důsledků, které výbuch přinesl, byla tzv. „požární bouře“. Jednalo se o jev, který způsobil neuvěřitelnou řadu požárů v oblasti Hirošimy a jejího okolí.⁶⁹

Hirošima se nachází na široké říční deltě, je plochá a mírně nad mořem. Celková rozloha města je 26 čtverečných mil, ale hustě osídleno a vybudováno bylo pouze asi sedm čtverečných mil. Hlavní průmyslová odvětví, která se masivně rozšířila během světové války, byla umístěna na okraji města. Více než čtyři čtverečné míle města byly srovnány se zemí, s výjimkou asi 50 železobetonových staveb, z nichž byla většina vnitřně zničena a poškozena byla i jejich vnější konstrukce. Na místě zemřelo zhruba 60 000 až 70 000 lidí, dalších 50 000 bylo zraněno. Z původních 90 000 staveb jich bylo zničeno okolo 65 000. Stejně tak dopadly i vybudované továrny na okraji města.⁷⁰

3.3. Útok na Nagasaki

Bez toho, aby USA čekalo na japonskou odezvu, se rozhodlo zahájit ještě jeden jaderný útok, tentokrát měla být cílem Kokura nebo Nagasaki. Původně mělo k útoku dojít až 12. srpna, ale díky tomu, že začala sovětská armáda likvidovat odpor japonských sil v Mandžusku, byl termín přesunut na 9. srpna 1945. Díky meteorologickým datům byl útok původně namířen proti Kokuře, avšak nad městem se rozprostíral oblak kouře z hořící ocelárny, která byla bombardována den předtím, což znemožňovalo pilotům přesné zamíření. Proto se major Sweeney, pilot letadla, rozhodl zaútočit na Nagasaki.⁷¹

⁶⁸ PACNER, s. 340.

⁶⁹United States Strategic Bombing Survey: The Effects of Atomic Bombs on Hiroshima and Nagasaki. <http://www.ibiblio.org/hyperwar/AAF/USSBS/AtomicEffects/AtomicEffects-2.html> [cit. 21. 3. 2014].

⁷⁰United States Strategic Bombing Survey Summary Report, Washington, D. C. 1 July 1946. <http://www.anesi.com/ussbs01.htm#teotab> [cit. 21. 3. 2014].

⁷¹ PITSCHMANN, s. 73.

Druhá atomová bomba byla tedy svržena na město Nagasaki o tři dny později, teda 9. srpna 1945 z bombardéru B-29, který pilotoval major Sweeney.⁷² Posádka vzlétla z americké základny Tinian ve 2:49 místního času z letounu pojmenovaný Bock's Car.⁷³ Na palubě letadla byli další tři důstojníci, kapitán námořnictva, který měl za úkol odpálit atomovou pumu, jeho pomocník a nadporučík, jehož úkolem bylo zajistit, aby se Japoncům nepodařilo narušit frekvenci, kterou byla ovládána rozbuška pumy.⁷⁴

Americké vrchní velitelství vybralo za cíl pro svržení druhé atomové bomby město Kokoru, ovšem pro nepřízeň počasí, bylo vybráno náhradní město, Nagasaki. Oblačnost nad městem byla veliká, a proto bylo přesné určení cíle jen velice těžké. Navíc se do toho připojil ještě další problém, kterým byl náhlý nedostatek paliva. Mezi mraky se začala objevovat jediná šance a jediné místo, kam atomovou pumu svrhnout. Tím místem byla ocelárna v Nagasaki, proto Američané neváhali a pumu na toto místo svrhli. V americké armádě získala tato druhá puma označení „Tlouštík“. Jejím ekvivalentem bylo 22 kilotun TNT a explodoval přesně v 11:02 ve výšce 567 metrů nad zemí. Rozsah a stupeň zkázy byl srovnatelný jako předchozí výbuch v Hirošimě. Menšímu rozsahu škod v tomto případě napomohly okolní hory.⁷⁵

Nejvhodnějším cílem pro bombardování byly dva významné válečné závody firmy Mitsubishi. Bomba vybuchla nad místem vzdáleným asi 150 metrů jižně od ocelářských a zbrojních závodů firmy Mitsubishi.⁷⁶ Jádrem pumy, která byla shozena na město, tvořilo plutonium 239 obalené střelným prachem. Pro své oblité tvary byla nazvána americkou armádou „Tlouštík“. Tato bomba byla dlouhá 325 centimetrů a vážila téměř čtyři a čtvrt tuny.⁷⁷

Když byla svržena první puma na město Hirošimu, japonští fyzikové si nebyli jisti, zda se jedná o atomovou pumu, ale žádných pochyb už nebylo, když byla svržena puma na město Nagasaki, tady už si byli jisti, že se jedná o atomovou pumu.⁷⁸ V jediném okamžiku na zemi bylo všechno zničeno. Byly zničeny jak dřevěné tak betonové budovy na jednu míli

⁷² SAUNDERS, s. 250.

⁷³ DIENSTBIER, s. 25.

⁷⁴ GOLDSTEIN, s. 78.

⁷⁵ DIENSTBIER, s. 25–26.

⁷⁶ GOLDSTEIN, s. 86.

⁷⁷ Tamtéž, s. 80.

⁷⁸ POLIŠENKÝ, s. 82.

od exploze. Výbuch srazil k zemi mimo jiné i velké a malé stromy. Bylo zabito všechno, co bylo na volném prostranství. Lidé, kteří byli uvnitř budov, byli pohřbeni pod troskami.⁷⁹

Den po jaderném útoku pronesl prezident Truman prohlášení: „*Děkujeme bohu za to, že se bomba dostala do rukou nám, a nikoli našim protivníkům. Modlíme se k němu, aby nás osvítil, jak ji máme dle jeho vůle a k dosažení jeho cílů použít...*“⁸⁰ Posádka, která přiletěla z města Hirošimy, byla vítána a považována za hrdiny. Zatímco posádku, která se vrátila z města Nagasaki, nikdo vítat nepřišel. Zdálo se, že druhá atomová delegace již byla brána jako rutina.⁸¹

Nagasaki bylo velké město postavené v údolí kolem přístavu a z okolí chráněno mohutnými kopci. Zastavěná plocha dosahovala 3,4 čtverečních kilometrů, z nichž 0,6 čtverečních mil bylo využito jako průmyslová oblast. Zemřelo zde zhruba 40 000 osob, ale údaje o počtu zraněných nám nejsou známy.⁸²

Z 52 000 obytných domů, které se v Nagasaki nacházely, jich bylo zcela zničeno 14 000 a dalších 5400 jich bylo těžce poškozeno. V Nagasaki bylo vytvořeno několik podzemních tunelů, které měly chránit obyvatele v případě napadení. V době výbuchu se v nich nacházelo ale pouze 400 osob. Způsobeno to bylo tím, že alarm ohlašující nebezpečí nezazněl správně. Kdyby fungoval, mohly být ztráty na lidských životech podstatně nižší.⁸³

⁷⁹ GOLDSTEIN, s. 83.

⁸⁰ PITSCHMANN, s. 73.

⁸¹ GOLDSTEIN, s. 88.

⁸² Okolnosti útoku na Nagasaki líčí ve své knize NAGAI, T., *Zvony Nagasaki. Deník oběti atomové bomby v Nagasaki*. Praha: Vyšehrad, 1969, s. 24–40.

⁸³ United States Strategic Bombing Survey Summary Report, Washington, D. C. 1 July 1946. <http://www.anesi.com/ussbs01.htm#teotab> [cit. 21. 3. 2014].

4. Následky svržení atomových bomb

Následky jaderných útoků na Hirošimu a Nagasaki jsou dodnes předmětem studií, sporů a dohadů. Jejich účinek a vliv je posuzován z několika hledisek. Z hlediska politického, vojenského, ale také lidského. Za hlavní ničivý faktor jaderného výbuchu je považována tlaková vlna.⁸⁴ Ta po výbuchu směřovala na všechny strany a svou silou způsobila absolutní devastaci všeho, co se nacházelo v nejbližším okolí. Ničila stavby, stromy, telefonní sloupky, atd. Na následky poranění tlakovou vlnou zemřelo zhruba 20 procent obětí.⁸⁵

Po výbuchu atomové pumy se do širokého okolí rozšířilo také světelné záření (radioaktivní). To je to, co oba výbuchy odlišovalo od do té doby známých typů výbuchů. Vlivem volných neutronů a vysokofrekvenčního záření došlo k pronikavé radiaci a následně také k radioaktivní kontaminaci. Gama záření se zde objevuje jako naprosto nový jev, přičemž jeho zasažení bylo smrtící. Samotné záření zřejmě nemělo velký vliv na půdu nebo vegetaci, jelikož se několik set metrů od epicentra začala po nedlouhé době opět objevovat vyrůstající semena. Stejně tak i geologický průzkum dokázal, že několik centimetrů pod povrchem normálně přežily žížaly a ostatní podzemní hmyz.⁸⁶

Dosud neprokázaný je vliv radiace na lidský plod. Po výbuchu bomby došlo ke zvýšenému počtu potratů v případech žen, které žily ve vzdálenosti 1 míle od epicentra. Stejně tak je tomu i u mužů, jejichž plodnost se snížila následkem zmenšeného počtu spermií, které produkovali. Škodlivé účinky na lidech, kteří přišli do těchto oblastí sekundárně, byly ale vyvráceny. Radiace způsobila smrt téměř všem, kteří se nacházeli ve vzdálenosti přibližně jednoho kilometru od epicentra. V další oblasti vzdálené zhruba dva a půl kilometru se objevil velice častý výskyt vypadávání vlasů a nějaké menší negativní projevy se objevovaly ještě i v okolí tří kilometrů.⁸⁷

Posledním ničivým faktorem bylo teplo, které výbuch doprovázelo. Uprostřed exploze se vytvořila ohnivá koule, která dosahovala šíře dokonce několika kilometrů. Teplota, která se v ní nacházela, se pohybovala v milionech stupňů Celsia. Dokonce i na jejím okraji byla teplota okolo několika tisíc stupňů. Jeho účinky byly obrovské. Lidské tělo se proměnilo ve stín během několika sekund, tašky na střeších domů bublaly. Vliv tohoto teplotního

⁸⁴ PITSCHMANN, s. 74–76.

⁸⁵ United States Strategic Bombing Survey: The Effects of Atomic Bombs on Hiroshima and Nagasaki. <http://www.ibiblio.org/hyperwar/AAF/USSBS/AtomicEffects/AtomicEffects-3.html> [cit. 21. 3. 2014].

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž.

faktoru způsobil i mnohanásobné ničivé požáry, a to i přesto, že se ohnivá koule do daných oblastí ani nedostala. Podle výpovědi svědků i ve větších vzdálenostech pociťovali lidé na těle silný pocit tepla.⁸⁸

Po atomovém výbuchu v Hirošimě se mnoho obětí obávalo, že země je navždy zdecimována. O to příjemnější překvapení je čekalo na jaře roku 1946, kdy krajinu doslova posely červené kvítky oleandru. Tím se podařilo rozptýlit paniku, že město ztratilo svoji plodnost a populace získala naději, že se Hirošima z tragického bombardování vzpamatuje.⁸⁹

Je velmi těžké určit, kolik lidí zemřelo v důsledku atomových výbuchů v pozdějších letech, protože přesné počty obětí není možné spolehlivě určit ani pro samotný výbuch. Vždyť jedním z důsledků výbuchu byl i vznik rakoviny, protože záření způsobilo mutace DNA živých buněk. Důsledky tohoto jevu se však mohou projevit až po několika desetiletích. Stejně závažný byl i nárůst onemocnění leukémií, který se objevil asi dva roky po útocích, přičemž vrcholu dosáhl asi čtyři až šest let po nich. Zde je smutným konstatováním, že mezi nejvíce postižené patřily děti. Odhaduje se, že záření se podílelo zhruba na 46 procentech onemocnění.⁹⁰

U dalších typů rakoviny se nárůst jejich počtu objevil až více než deset let po výbuchu. V dnešní době již většina tehdy dospělých lidí, která byla při útoku naživu, zemřela. Proto se pozornost obrátila na děti, které se narodily v této době. Častěji u nich byla shledána různá mentální postižení a také snížené hodnoty fyzického růstu.⁹¹

Jako neopodstatněné se naštěstí jeví obavy, že Hirošima a Nagasaki jsou stále radioaktivní. Ve skutečnosti není dnešní život v nich z pohledu radioaktivity o nic nebezpečnější než v jakémkoli jiném městě na světě. Jaderné útoky způsobily japonskému obyvatelstvu nesmírné utrpení a vyvolaly strach ostatních národů, hluboce se však dotkly i samotných Spojených států. Ty se totiž již nikdy nezbavily pocitu výjimečnosti a nadřazenosti, se kterým přistupovaly k nejpodstatnějším otázkám o osudu světa. Kult síly, v jehož záři se zrodila moderní americká společnost, prostoupil jako stín veškeré její instituce a společenský život. Také Amerika po Hirošimě a Nagasaki již nemohla být jako ta před nimi. V důsledku použití jaderných zbraní Spojené státy americké paradoxně ztratily svoji bývalou

⁸⁸ United States Strategic Bombing Survey: The Effects of Atomic Bombs on Hiroshima and Nagasaki. <http://www.ibiblio.org/hyperwar/AAF/USSBS/AtomicEffects/AtomicEffects-3.html> [cit. 21. 3. 2014].

⁸⁹ Hiroshima and Nagasaki: The Long Term Health Effects. <http://k1project.org/hiroshima-and-nagasaki-the-long-term-health-effects/>, [cit. 17. 3. 2014].

⁹⁰ Tamtéž.

⁹¹ Tamtéž.

strategickou nezranitelnost, místo toho, aby se dočkaly jejího posílení. Tento nový fakt dávala na vědomí již zpráva Program národní bezpečnosti z roku 1947, kterou pro amerického prezidenta vypracoval Poradní výbor pro všeobecnou přípravu. Ta mimo jiné konstatovala, že nepřátelské útoky typu Pearl Harbor budou do budoucna s použitím jaderných zbraní daleko pravděpodobnější a účinnější. Výbor pro leteckou strategii pak zveřejnil roku 1948 zprávu, podle níž učinil vynález jaderných a biologických zbraní obranu USA v podstatě nemožnou.⁹²

Je pravděpodobné, že vliv svržení atomových bomb na Hirošimu a Nagasaki byl větší než případný vstup Sovětského svazu do války. Sovětský svaz by napadl Mandžusko, bomby zasáhly Japonsko přímo v jeho vnitřku. Počet obětí tak byl nakonec možná nižší, než by byl v případě pokračování války. Důsledkem atomového útoku byly mimo jiné také poválečné závody ve zbrojení, které byly jedním z hlavních příznaků studené války. Japonsku naopak poměrně dlouho trvalo, než se ze šoku, který způsobil výbuch, vzpamatovalo.

4.1. Onemocnění a lékařská péče

Lidé, kteří se nacházeli v blízkosti hypocentra, se doslova vypařili a zůstal po nich jen stín. Ti, které nepostihl výbuch přímo, se proměnili v ohořelé trupy. Lidé, kteří přežili, byli těžce popáleni, jelikož jejich šaty na nich na místě shořely. Popálená kůže se od těla uvolnila a visela volně z těla a končetin. Poté zahalil město temný radioaktivní mrak z bláta, prachu a popele, který způsobil smrt mnoha dalším lidem, jelikož v sobě obsahoval radionuklidy, které vyzařovaly radioaktivní záření. Organizace města byla přerušena. Nefungovala ani armáda, ani policie, stejně tak ani městské správy. Díky výbuchu došlo také k přerušení zdravotnické služby.⁹³

Po okolí se začaly šířit penetrační paprsky, zejména gama záření. Příznaky jejich účinku se na poškozeném objevily většinou až o dva nebo tři dny později. Byla napadena kostní dřeň a v důsledku toho byl negativně ovlivněn i proces krvetvorby. Počty bílých krvinek v těle klesly a byla tím zničena i imunita člověka, což způsobovalo velice rychlou smrt. V případě ozáření z větší dálky se první příznaky projeví až po 1. až 4 týdnech. Mezi první příznaky přitom patřila ztráta chuti k jídlu a malátnost. Dalšími příznaky byly ztráta bílých krvinek, vypadávání vlasů a snížení počtu spermií. Během 12 až 48 hodin se dostavila

⁹² PITSCHMANN, s. 83.

⁹³ DIENSTBIER, s. 23.

také horečka, která ve většině případů také zapříčinila brzkou smrt. V případě, že horečka ustoupila, tak došlo k zániku i dalších příznaků onemocnění.⁹⁴

Z více než 200 lékařů jich během výbuchu a na jeho následky zemřelo 90 procent. Plnit svou zdravotnickou povinnost bylo schopno asi jen 30 lékařů. V případě zdravotních sester tomu bylo stejně. Z původních 1780 jich zemřelo 1654. Z původních 45 nemocnic byly využitelné jen tři. Ostatní byly buďto definitivně zničeny anebo porušeny takovým způsobem, že se nedaly během katastrofy využívat. Nedostatek zdravotní péče, léků a zdravotního prostředí přispěl rovněž k mnohonásobnému zvýšení počtu mrtvých. Efektivní lékařská pomoc musela být poslána z jiných měst, ale došlo k tomu bohužel až se značným zpožděním.⁹⁵

4.2. Kapitulace Japonska

Svržení atomových pum mělo jistě velký vliv na myšlení vládních představitelů Japonska. Nelze však říci, že byl díky tomu vůdce přesvědčen o kapitulaci a uzavření míru. Rozhodnutí o tom, aby se začaly hledat možné způsoby nebo prostředky, jak válku ukončit, byla přijata již v květnu 1945 Nejvyšší radou. První krok v tomto směru byl přijat 26. června 1945 na císařské konferenci. Na této schůzce se císař otevřeně vyslovil k uzavření míru a záchraně japonských ostrovů. Atomové bombardování však značně urychlilo veškeré politické vládní manévrování. V Japonsku zavládl strach z dalšího jaderného útoku především proto, že se obávalo útoku na Tokio.⁹⁶

V Tokiu začal vládní kabinet jednání. Vojenský ministr generál Korečika Anami doufal v americkou invazi, a to proto, že případné masivní ztráty na lidských životech donutí Američany k tomu, aby se zaručili, že bude zachován císařský systém. Konzervativní strana byla nespokojena s tím, že si Američané chtějí podmanit japonského císaře, ale optimisté argumentovali s tím, že i podmaněný císař je pořád císařem. V tuto chvíli se vláda rozdělila a ponechala tak rozhodování o osudu Japonska na něm. Císař se proto vyslovil pro přijetí Postupimské deklarace a své rozhodnutí chtěl odvysílat v rozhlase 15. srpna 1945.⁹⁷

⁹⁴United States Strategic Bombing Survey Summary Report, Washington, D. C. 1 July 1946. <http://www.anesi.com/ussbs01.htm#teotab>, [cit. 21. 3. 2014].

⁹⁵United States Strategic Bombing Survey: The Effects of Atomic Bombs on Hiroshima and Nagasaki. <http://www.ibiblio.org/hyperwar/AAF/USSBS/AtomicEffects/AtomicEffects-2.html> [cit. 21. 3. 2014].

⁹⁶Tamtéž.

⁹⁷Strategies & Treaties. <http://militaryhistory.about.com/od/militarystrategies/p/World-War-Ii-Potsdam-Conference.htm> [cit. 21. 3. 2014].

Tuto noc poté také došlo ke zmiňované vzpouře stráží, kdy zavraždili důstojníci svého velitele, a dostali se tak do paláce. Jejich cílem bylo hlasový záznam najít a zničit ho, aby se tak široká veřejnost o panovníkově rozhodnutí nedozvěděla. Tato akce se však nezdařila, a proto došlo k oficiálnímu vyjádření postoje japonského císaře. „*Jestliže bychom měli pokračovat v boji, nejenže by to vedlo ke konečnému zhroucení a vyhlazení japonského národa, ale vedlo by to rovněž k úplnému vyhlazení lidské civilizace. Jak můžeme za této situace zachránit miliony našich poddaných a odpykat svůj trest před posvátným duchem našich císařských předků? Rozhodli jsme se vydlážit cestu k velkému míru pro všechny budoucí generace snášejíce to, co snést nelze, a trpíce tím, čím trpět nelze.*“⁹⁸

Posledním krokem k ukončení války s Japonskem a k japonské kapitulaci bylo podepsání míru. K tomu došlo 2. září 1945 na americké bitevní lodi Missouri v Tokijském zálivu. Japonská delegace byla dopravena na loď americkým torpédoborcem krátce před devátou hodinou ranní.⁹⁹ Dokumenty podepsali japonský ministr zahraničí Mamoru Šigemitcu, generál Jošidžiró Umezu, náčelník generálního štábu japonské armády a za americkou stranu generál Douglas MacArthur spolu za přítomnosti zástupců spojených států – admirála Chestera Williama Nimitze, za Velkou Británii byl přítomen admirál Bruce Fraser, za Francii generál Philippe Leclerc de Hautecloque, za SSSR generálporučík Kuzma Nikolajevič Děrevjanko, za Čínu generálplukovníka Su Jung-Chang, a za Nizozemsko admirál Conrad Emil Lambert Helfrich.¹⁰⁰

Je zřejmé, že jistý díl odpovědnosti za neštěstí, které se v Japonsku událo, nese také Velká Británie. Už v dubnu 1945, kdy se dokončovala výroba první atomové pumy, byla britská vláda informována. Americká vláda si od ní vyžádala souhlas s jejím válečným použitím. Sám Winston Churchill následně přiznal, že ho nikdy myšlenka jejího použití ani nenapadla. Příprav na svržení bomby se ale účastnili i dva členové z Velké Británie, ovšem pouze jako pozorovatelé. Jedním z nich byl William Penney, který následně na to vytvořil první atomovou pumu také pro Velkou Británii.¹⁰¹

⁹⁸Emperor Hirohito and the Tokyo War Crimes Trial. <http://www.empires-at-war.com/getcontent.php?id=27>, [cit. 21. 3. 2014].

⁹⁹ Japan Capitulates. <http://www.history.navy.mil/photos/events/wwii-pac/japansur/japansur.htm>, [cit. 21. 3. 2014].

¹⁰⁰ PIEKALKIEWICZ, J., *Druhá světová válka*. Svojtka&Co, 2007, s. 1085.

¹⁰¹ PITSCHMANN, s. 74.

5. Ohlasy na svržení atomové bomby na Hirošimu a Nagasaki v českém tisku

Druhá světová válka patří k největším vojenským konfliktům v dějinách lidstva. Celý její průběh výrazně ovlivňoval technický pokrok, nové zbraně a jejich využití. Na jejím samotném konci však byla použita proti Japonsku zbraň, která dokázala během pár okamžiků zničit několik desítek tisíc životů a přinutit tento stát ke kapitulaci a tím i k ukončení toho válečného konfliktu. V českých novinách se této události věnovala samozřejmě také velká pozornost.

Použití atomové bomby bylo připravováno s předstihem. Ze *Svobodného slova* ze dne 9. srpna 1945 se můžeme dovědět o zkouškách, které prováděla Velká Británie a Spojené státy americké. Článek názvem „*Jedna puma zničí celé město*“ poměrně podrobně popisuje následky použití atomové bomby, které byly už z těchto zkoušek patrné. Je zde zmínka o tom, že její náraz působí zemětřesení a zničí vše v okruhu tří kilometrů. „*Ocelová věž, na níž byla tato zkušební bomba umístěna, vypařila se v nic.*“¹⁰² Po dopadu bomby na zem se objevila velká záře a bylo slyšet hřmění. Toto vydání novin otisklo také reakce zahraničních novin na atomovou bombu. „*Tisk ve Velké Británii přináší na prvním místě pouze zprávy o novém objevu. Všeobecně se uvažuje o nesmírném významu nejen snad pro účely válečné, nýbrž také pro účely mírové v celé další budoucnosti. Musíme si přiznat, že odhalením tohoto nesmírného přírodního tajemství padá úžasná odpovědnost na všechno vzdělané lidstvo.*“¹⁰³ Dne 8. srpna 1945 přineslo *Právo lidu* informaci, že je svět překvapen zprávou o vynálezu atomových bomb.¹⁰⁴ Jejich využití proti Japonsku mělo v tisku vesměs kladné ohlasy. V *Rudém právu* dne 12. srpna 1945 se konstatuje, že jejich použití nezpůsobí velké ztráty na straně spojenců. Tisk se také zmiňuje o tom, že „*celý svět dodával suroviny pro tento nový pramen síly*“.¹⁰⁵ *Právo lidu* dne 9. srpna 1945 píše, že tento „*vynález na jedné straně hrozný, na druhé straně přinášející požehnání světu*“.¹⁰⁶

Na výrobě bomb v USA se podíleli také britští vědci, jejichž jména nemohla být zveřejněna, píše se ve *Svobodném slovu* ze dne 8. srpna 1945.¹⁰⁷ *Právo lidu*, které vyšlo ve stejný den, však přináší konkrétnější informace o identitě některých vědců, kteří

¹⁰² *Jedna puma zničí celé město.* Svobodné slovo, 9. srpna 1945.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ *Nejstrašlivější zbraň války ničí Japonsko.* Právo lidu, 8. srpna 1945.

¹⁰⁵ *Jak oceňují atomovou bombu v Anglii.* Rudé právo, 12. srpna 1945.

¹⁰⁶ *Kapitulace nebo smrt.* Právo lidu, 9. srpna 1945.

¹⁰⁷ *Atomové bomby spojenců.* Svobodné slovo, 8. srpna 1945.

se na přípravě atomové bomby podíleli. Píše se v něm: „*dva ze skupiny vědců, zabývajících se vývojem atomové bomby, se narodili v Berlíně. Jsou to profesori Rudolf Peierl, profesor matematiky na birminghamské univerzitě od roku 1937 a doktor Franz Eugen Simon, profesor termodynamiky v Oxfordu od roku 1933. Oba jsou židovské národnosti. Utekli z Německa, když se nacisté zmocnili vlády.*“¹⁰⁸ Ve *Svobodném slovu* se objevuje informace o způsobu přepravy těchto atomových bomb. „*Budou převáženy na velkých nákladních letadlech typu Lancaster Lincolu.*“¹⁰⁹ Náklady na vědecké práce a výrobu atomových bomb byly vyčísleny na dvě miliardy dolarů.¹¹⁰ *Rudé právo* přišlo s informacemi o počtech osob, které byly přípravami atomové bomby zaměstnány. „*Na budování továren na atomové pumy bylo účastno 125 000 osob. Ve výrobě samé je nyní zaměstnáno 65 000 osob. Mnozí tu pracují již 2 a půl roku, avšak málo z nich vědělo, co vyrábějí.*“¹¹¹

Atomová bomba změnila celou strategickou koncepci války proti Japonsku.¹¹² O následcích dopadu atomové bomby na Hirošimu tisk informoval poměrně podrobně a otevřeně psal o strašlivých následcích. „*Výbuch první atomové pumy zničil 41 čtverečních mil města Hirošimy, to znamená plných 60 procent městské oblasti. Možno říci, že Hirošima již neexistuje.*“¹¹³ „*Mnoho hodin po tom, co byla svržena první atomová bomba na Hirošimu v Japonsku, cíl byl pokryt neproniknutelným mračnem dýmu a prachu. Jediné letadlo způsobilo tutéž škodu, jaká by se dala očekávat po pěti náletech, prováděných vždy tisícem letadel.*“¹¹⁴ Tisk se i po několika dnech vracel k popisu následků dopadu bomby na Hirošimu. Ve *Svobodném slovu* ze dne 10. srpna 1945 se dovídáme, že „*lidské mrtvoly byly k nepoznání zuhelnatělé. Plukovník Paul Tibbets, pilot letadla, které pumu svrhlo, praví, že ihned po uvolnění pumy se snažil největší rychlostí se dostat nejdále od ohnivé koule. Výbuch byl podle jeho slov prudší než při pokusu v Novém Mexiku. Pocítil je i letoun, který byl ve výši 15 kilometrů.*“¹¹⁵ V *Právu lidu* se zase psalo, že „*výzvědná letadla přinesla snímky, znázorňující obrovský rozsah škod. Pět velkých průmyslových podniků bylo úplně smeteno.*“¹¹⁶ O den později se v *Právu lidu* objevuje ještě podrobnější popis místa, které bylo zasaženo atomovou bombou. „*Neúřední kruhy odhadují počet mrtvých v Hirošimě na více než*

¹⁰⁸ *Nejstrašlivější zbraň války ničí Japonsko.* Právo lidu, 8. srpna 1945.

¹⁰⁹ *Atomové bomby spojenců.* Svobodné slovo, 8. srpna 1945.

¹¹⁰ *Jak oceňují atomovou bombu v Anglii.* Rudé právo, 12. srpna 1945.

¹¹¹ *Nová zbraň: atomová bomba.* Rudé právo, 8. srpna 1945.

¹¹² *Jak oceňují atomovou bombu v Anglii.* Rudé právo, 12. srpna 1945.

¹¹³ *Jedna puma zničí celé město.* Svobodné slovo, 9. srpna 1945.

¹¹⁴ *Nejstrašlivější zbraň války ničí Japonsko.* Právo lidu, 8. srpna 1945.

¹¹⁵ *Bude potřeba ještě jedna atomová puma?* Svobodné slovo, 10. srpna 1945.

¹¹⁶ *Město zničené atomovou pumou.* Právo lidu, 9. srpna 1945.

100 000 osob. Mrtvých je příliš mnoho, takže nemohou být vůbec sečtení. Ničivá síla atomové pumy je nepopsatelná. Není možno rozeznávat mezi mrtvými, kteří zahynuli v plamenech, kdo je muž a kdo je žena. Ministerstvo císařské domácnosti oznámilo, že princ Rigu, plukovník japonské armády, zemřel na následky zranění, která utřžil při pondělním útoku na Hirošimu.¹¹⁷

Po shození atomové bomby na Hirošimu se řešila otázka dalšího postupu proti Japonsku a další použití atomové bomby. Z *Rudého práva* se dovídáme, že „spojenci budou používat atomových bomb tak dlouho, dokud se Japonsko nevzdá.“¹¹⁸ Již o dva dny dříve se v *Právu lidu* objevila informace, že „Japonsku bude poskytnut čas, aby si mohlo zjistit, jaký děsivý účinek má atomová puma, a že teprve potom Spojené státy, ač jenom nerady, shodí pumu druhou.“¹¹⁹ Druhá atomová bomba následovala za tou první s časovým rozsahem ani ne šedesáti hodin a byla svržena na Nagasaki, které bylo velkým námořním střediskem na západním pobřeží Kjúšú.¹²⁰

Tisku se nevyhnuly také články, které vyvracely negativní účinky atomové bomby. Článek v *Právu lidu* pod názvem „Účinky atomové bomby po 75 let?“ měl vyvrátit zkreslené informace, které se mezi obyvateli šířily. Účinky atomové bomby se vysvětlovaly následovně „Ministerstvo války předně vyvrací tvrzení, že atomová bomba, svržená v Hirošimě, může zanechat smrtelné následky na sedmdesát pět let. Toto úřední oznámení následovalo otisknutí článku doktora Herolda Jacobsona, ve kterém vyvozuje, že bomba zanechává smrtelnou radioaktivitu v okolních předmětech po dobu sedmdesáti pěti let.“¹²¹

Trochu jinak *Právo lidu* postupovalo při vysvětlování přínosu atomové bomby pro lidstvo ve svém vydání ze dne 14. srpna 1945. Článek zpočátku hodnotí atomovou bombu negativně, ale od druhé poloviny se čtenář dovídá, že každý nový vynález budí podezření, ale že se nakonec ukáže, že je lidstvu prospěšný. Z článku pod názvem „Zničit atomovou bombu?“ se nakonec dovídáme například to, že „správné využití zachrání statisíce havířů od jejich těžké a nezdravé práce, že pomocí tohoto vynálezu budeme popohánět všechny stroje, budeme se hřát, jezdit, svítit, pracovat klidně a bezpečně.“¹²²

¹¹⁷ *Město Hirošima smeteno ze světa*. *Právo lidu*, 10. srpna 1945.

¹¹⁸ *President Truman o atomové válce*. *Rudé právo*, 12. srpna 1945.

¹¹⁹ *Město Hirošima smeteno ze světa*. *Právo lidu*, 10. srpna 1945.

¹²⁰ *Vulkanické účinky atomové bomby*. *Právo lidu*, 11. srpna 1945.

¹²¹ *Účinky atomové bomby po 75 let?* *Právo lidu*, 11. srpna 1945.

¹²² *Zničit atomovou pumu?* *Právo lidu*, 14. srpna 1945.

Použití atomové bomby přirozeně muselo vyvolat ve světě i kritiku. Právo lidu vytisklo prohlášení W. Churchilla, který konstatoval, že „nemůže souhlasit s těmi, kdo mají za to, že atomové pumy nemělo být nikdy použito. Šest let totální války přesvědčilo většinu lidí, že Němci nebo Japonci, kdyby oni objevili tuto novou zbraň, byli by ji použili proti spojencům bez jakýchkoliv ohledů až do jejich úplného zničení. Atomová bomba přinesla mír, ale jenom člověk sám může mír udržet. Souhlasím s prezidentem Spojených států, že tajemství této pumy nemá být prozatím prozrazeno. Není to touha po rozhodující moci, ale touha po všeobecné bezpečnosti světa.“¹²³ Z novin můžeme vyčíst velký tlak na Japonsko, aby už dále nebojovalo a kapitulovalo. Je jasné, že při použití takové zbraně byly jeho další šance na úspěch velmi mizivé. Odhodlání spojenců co nejrychleji druhou světovou válku ukončit je velmi patrné například z věty „na ostrovech v Tichomoří je připraveno dost obřích létajících pevností a šest atomových pum, aby stačily zničit nejen jedno, ale desítky japonských měst.“¹²⁴

Pro český tisk byla otázka příprav atomové bomby a její použití velkým tématem. Bylo to dáno i tím, že téma bylo velmi důležité i proto, aby se mezi lidmi nešířila panika z negativních účinků atomové bomby, a proto bylo vše důkladně vysvětlováno. Český tisk cituje světové státníky i světový tisk. Čeho si však také můžeme povšimnout, je to, že jednotlivé tituly novin od sebe přebírají informace a někdy doslovně opisují věty. Jako příklad mohu uvést článek z *Práva lidu* ze dne 9. srpna 1945, ve kterém se v první větě píše o tom, kolik výbuch zničil čtverečních mil města Hirošimy. Stejnou větu pak uvidíme i ve *Svobodném slovu* ze dne 10. srpna 1945. V českém prostředí byly zprávy o svržení atomových bomb na města Hirošimu a Nagasaki psány s nádechem nadšení. Informace v tisku o těchto událostech vyzněly spíše pozitivně a negativní reakce v citovaných novinách, bychom jen těžko hledali. Trochu obavy z atomových bomb však můžeme vycítit z článku v *Právu lidu* ze dne 18. srpna 1945. Autor v něm píše, že pro bezpečnost světa je lepší, když tajemství bomby „nemá být prozrazeno.“¹²⁵

¹²³ *Atomová puma přinese mír, ale člověk jej musí udržet.* Právo lidu, 18. srpna 1945.

¹²⁴ *Promluví Japonsko, nebo dá přednost zkáze?* Právo lidu, 9. srpna 1945.

¹²⁵ *Atomová puma přinese mír, ale člověk jej musí udržet.* Právo lidu, 18. srpna 1945.

6. Závěr

Druhá světová válka je právem považována za největší vojenský konflikt v dějinách lidstva. Oficiálním datem zahájení druhé světové války bylo 1. září 1939, kdy nacistické Německo přepadlo Polsko. O dva dny později se do války zapojily Velká Británie a Francie, když se Německo odmítlo stáhnout z Polska.

Japonská ofenzíva začala 7. prosince 1941, když překvapivým a naprosto neočekávaným útokem zaútočila na americkou základnu Pearl Harbor na Havajských ostrovech. Po celou dobu Spojené státy americké byly neutrálním státem. Do války aktivně vstoupili Američané poté, když Japonsko zaútočilo právě na jejich námořní základnu. Tímto napadením začala válka v Tichomoří. Pro Japonce byl tento útok zpočátku jen krátkodobým vítězstvím, jak se později ukázalo, nepodařilo se Japoncům vyřadit z bojů americké letadlové lodě ani ropné nádrže a jiná další důležitá zařízení. Japonci tímto překvapivým a ničivým úderem bez vyhlášení války chtěli zaskočit Američany, aby nebyli schopný dalšího odporu. Ovšem nebylo tomu tak, právě naopak. Tato událost sjednotila Američany natolik, že vstoupili do války a jejich cílem byl jednoznačný konec války, úplná a bezpodmínečná kapitulace Japonska.

V průběhu druhé světové války začaly Spojené státy americké tajně vyvíjet atomovou zbraň, v rámci vojenského projektu Manhattan. Tato atomová zbraň hromadného ničení je založená na principu neřízené jaderné reakce. Tento projekt tajně probíhal v laboratořích v Los Alamos, který vedl Julius Robert Oppenheimer. První pokus výbuchu atomové bomby byl vyzkoušen 16. července 1945 v poušti Alamogordo. Dále byly vytvořené dva typy atomových bomb. Bomba uranová zvaná „Chlapeček“ a bomba plutoniová s názvem „Tloušťík“.

Na konci červenci roku 1945 dostalo Japonsko ultimátum, aby se do tří dnů vzdalo, pokud nechce čelit okamžitému a naprostému zničení. Japonci se však odmítli vzdát. Následně na to americký prezident Harry Truman rozhodl o použití jaderné bomby pro ukončení války s Japonskem.

Americké letectvo krátce před koncem 2. světové války shodilo dvě atomové bomby na japonská města, jako první v dějinách lidstva. Jejich použití prosadili američtí vojenští odborníci. Jedinými vlastníky této nové zbraně byly právě jen Spojené státy americké. Svět se dozvěděl o existenci této jaderné zbraně teprve po výbuchu nad japonskými městy

Hirošimou a Nagasaki. Dvě atomové bomby určené na dvě japonská města byly tajně dopraveny na ostrov Tinian.

První atomová bomba zvaná „Chlapeček“ byla svržena z bombardéru B-29 s názvem „Enola Gay“ na město Hirošimu. Japonské město Hirošima přestalo existovat 6. srpna 1945 v 8:15 hodin místního času. Jedna jediná bomba tak zničila v okamžiku celé město. Účinky této byly naprosto katastrofické. Druhá atomová bomba názvem „Plouštík“ byla svržena z bombardéru B-29 Bock's Car o tři dny déle tedy 9. srpna 1945 na město Nagasaki. Původním místem však bylo vybráno město Kokura, ovšem pro nepřízeň počasí bylo vybráno náhradní město Nagasaki. Plutoniová bomba explodovala nad městem v 11:02 hodin. Rozsah i stupeň zkázy výbuchu byl rovněž srovnatelný s výbuchem v Hirošimě. Obě města byla totálně zničena.

Důsledek atomových útoků na Hirošimu a Nagasaki bývá viděn v kapitulaci Japonska na americké lodi Missouri na začátku září roku 1945. Je nezpochybnitelné, že tato událost k ní nemalou měrou přispěla, kdy se Japonci snažili zabránit možnému útoku na Tokio. Cena za tento mír však byla značná. Jen v Hirošimě okamžitě zemřelo 60 000 až 70 000 lidí, dalších 50 000 lidí bylo zraněno. V Nagasaki zemřelo okolo 40 000 lidí, ovšem údaje o počtu zraněných nám nejsou známy. Řada obyvatel si s sebou rovněž nesla zdravotní problémy do budoucna. Mnoho lidí umíralo v dalších měsících a letech na následky výbuchu. Je však otázkou, zda by si případná pokračující válka nevyžádala obětí ještě více.

V českých novinách se této události věnovala samozřejmě také velká pozornost. Tisk nás informoval o svržení historicky první atomové bomby v japonských městech Hirošimě a Nagasaki. Téma použití atomové bomby byl důležitý, z toho důvodu, aby se mezi lidmi nešířila panika, všechno bylo podrobně vysvětlováno.

Spojené státy americké použily atomovou bombu v době, kdy jí disponovaly jako jediný stát na světě. Účinky útoku dodnes varují před následováním již proto, že států, které disponují jadernými zbraněmi, je dnes mnohem více. Jejich případné užití by tak mohlo mít za následek rozpoutání třetí světové války, o níž se soudí, že by měla pro lidstvo i planetu následky až existenciální. Do jisté míry tak v tomto ohledu lze útoky na Hirošimu a Nagasaki brát nejen jako nutné opatření k zajištění kapitulace Japonska, ale i jako vážné varování pro lidstvo, jaké může mít vyvíjení neustále dokonalejších zbraní důsledky.

7. Seznam literatury a ostatních zdrojů

BOROVÍČKA, M. *Pearl Harbor 1941: ze zákulisí jednoho zákeřného převratu*. Praha: Cesty, 2001. ISBN 80-7181-607-8.

BROŽ, I. *Pearl Harbor*. Praha: Ottovo nakladatelství, 2011. ISBN 978-80-7451-188-2.

DIENSTBIER, V. *Hirošima a zrod atomového věku*. Praha: Mladá fronta, 2010. ISBN 978-80-204-2224-8.

GILBERT, M. *Druhá světová válka: úplná historie*. Praha: BB art, 2006. ISBN 80-7341-933-5.

GOLDSTEIN, D. M. *Hirošima a Nagasaki, historie ve fotografiích*. Brno: CP Books, 2005. ISBN 80-251-0712-4.

HART, L. B. H. *Dějiny druhé světové války*. Brno: Jota, 2000. ISBN 80-7217-117-9.

HOYT, E. P. *Japonsko triumfuje: válka v Pacifiku*. Praha: Naše vojsko, 2003. ISBN 80-206-0692-0.

HRBEK, I. *Krvavé oceány: od plánu „Barbarossa“ k bitvě u Midway*. Praha: Naše vojsko, 1994. ISBN 80-206-0391-3.

IOJRYŠ, A. I. *A – bomba*. Praha: Svoboda, 1984.

KEEGAN, J. *Druhá světová válka*. Praha: Beta-Dobrovský & Ševčík, 2003. ISBN 80-7306063-9.

LORD, W. *Den hanby: kultovní kniha o útoku na Pearl Harbor*. Praha: Lidové noviny, 2002. ISBN 80-7106-542-0.

MACKENZIE, S. P. *2 světová válka v Evropě*. Brno: CPress, 2012. ISBN 978-80-264-0020-2.

MARSTON, D. *Průvodce válkou v Pacifiku – od Pearl Harboru po Hirošimu*. Brno: B4U, 2013. ISBN 978-80-87222-20-1.

MEHNER, T. *Hitlerovy tajné zbraně*. V Praze: XYZ, 2008. ISBN 978-80-7388-123-8.

NAGAI, T. *Zvony Nagasaki. Deník oběti atomové bomby v Nagasaki*. Praha: Vyšehrad, 1969.

- PIEKALKIEWICZ, J. *Druhá světová válka*. Svojtka&Co, 2007. ISBN 978-80-7352-764-8.
- PITSCHMANN, V. *Jaderné zbraně: nejvyšší forma zabíjení*. Praha: Naše vojsko, 2005. ISBN 80-206-0784-6.
- POLIŠENKÝ J. *Už víckrát ne! Hirošima – Nagasaki 1945-1975*. Praha: Pressfoto-nakladatelství ČTK, 1975.
- SAUNDERS, H. H. *Duel v Pacifiku*. Plzeň: Mustang, 2005. ISBN 80-85831-65-1.
- SHINODA, H. *Post-war Reconstruction of Hiroshima: From the Perspective of Contemporary Peacebuilding*. Institute for Peace Science, Hiroshima University, 2008.
- SKŘIVAN, A. *Cestou samurajů*. Praha: Themis, 2005. ISBN 80-7312-043-7.
- SKŘIVAN, A. *Japonská válka 1931–1945*. Praha: Libri, 1997. ISBN 80-85983-28-1.
- SMITH, C. *Pearl Harbor 1941: den hanby*. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1899-6.
- SYRUČEK, M. *Na prahu atomové války: svět mohl být mnohokrát zničen, aniž by to tušil*. Praha: Epocha, 2008. ISBN 978-80-87027-86-8.
- THOMAS, G., WITTS, M. M. *Enola Gay. Svržení první atomové pumy*. Praha–Litomyšl: Paseka, 2003. ISBN 80-7185-548-0.
- VOKÁČ, P. *Hirošima nebyla první*. Akcent, 2005. ISBN 80-7268-315-2.

Internetové zdroje

Emperor Hirohito and the Tokyo War Crimes Trial [Online]. Dostupné z: <http://www.empires-at-war.com/getcontent.php?id=27>, [cit. 21. 3. 2014].

Hiroshima and Nagasaki: The Long Term Health Effects [Online]. Dostupné z: <http://klproject.org/hiroshima-and-nagasaki-the-long-term-health-effects/>, [cit. 17. 3. 2014].

Chapter II. The Effects of the Atomic Bombings [Online]. Dostupné z: <http://www.ibiblio.org/hyperwar/AAF/USSBS/AtomicEffects/AtomicEffects-2.html>, [21. 3. 2014].

Chapter III, How the Atomic Bomb Works [Online]. Dostupné z: <http://www.ibiblio.org/hyperwar/AAF/USSBS/AtomicEffects/AtomicEffects-3.html>, [21. 3. 2014].

Japan Capitulates [Online]. Dostupné z: <http://www.history.navy.mil/photos/events/wwii-pac/japansur/japansur.htm>, [cit. 21. 3. 2014].

Strategies & Treaties [Online]. Dostupné z: <http://militaryhistory.about.com/od/militarystrategies/p/World-War-Ii-Potsdam-Conference.htm>, [cit. 21. 3. 2014].

The Effects of the Atomic Bombs [Online]. Dostupné z: <http://www.anesi.com/ussbs01.htm#teotab>, [21. 3. 2014].

Tisk

Právo lidu, srpen 1945.

Rudé právo, srpen 1945.

Svobodné slovo, srpen 1945.

8. Resumé

The topic of author's bachelor thesis is Atomic bombings of Hiroshima and Nagasaki and their responses in Czech press. The thesis itself is divided into four main chapters. The first chapter deals with the beginning of World War II and the invasion of Pearl Harbor. Description of the situation in both U.S. and Japan is provided. The unexpected Japanese attack on the American base at Pearl Harbor was in particular the cause of the U.S. entry into World War II. The second chapter is dedicated to atomic bomb in general, principles of its operation, and the subsequent bombing of Japanese cities Hiroshima and Nagasaki. The third chapter describes the consequences of atomic bombing, the harmful effects, illnesses and medical care; additionally property damage and injuries caused by nuclear attack. This part is concluded with the surrender of Japan. The last chapter then examines the responses of the atomic bombings in Czech press.